

Skolmåltiden

Enligt skollagen har eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. Här kan du läsa om hur Skolinspektionen tolkar bestämmelserna och vilka krav myndigheten ställer i samband med tillsynen.

Informationsblad

2012-02-14

2 (5)

Innehållsförteckning

Skolinspektionens krav i samband med tillsynen.....	3
Uttryckligt krav på näringsriktighet i nya skollagen	3
Tillsyn av näringsriktigheten i skolmaten.....	3
Tillsynen ska inriktas på huvudmännens egenkontroll	3
Huvudmannen får utforma system och metoder för att säkerställa näringsriktighet	4
De svenska näringsrekommendationerna utgångspunkt för bedömningen	4
Regler för skolmåltider.....	5

Skolinspektionens krav i samband med tillsynen

För att Skolinspektionen ska anse att huvudmannen, alltså den som driver en skola, följer lagens krav på kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider fordras följande:

- Eleverna erbjuds utan kostnad skolmåltid varje skoldag.
- Huvudmannen, alltså den som driver skolan, har system för att kontinuerligt säkerställa att de skolmåltider som serveras är näringsriktiga.
- Huvudmannen kan visa resultat från sin systematiska uppföljning som innebär att de skolmåltider som serverats levt upp till de svenska näringsrekommendationerna.

Uttryckligt krav på näringsriktighet i nya skollagen

Enligt skollagen har eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider.

Elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan hade redan enligt den gamla skollagen rätt till kostnadsfria skolmåltider. Även elever i en godkänd fristående grundskola eller grundsärskola har denna rätt.

I den nya skollagen utvidgas huvudmannens skyldigheter så att eleverna utan kostnad ska erbjudas *näringsriktiga skolmåltider*¹. Detta gäller både offentliga och fristående skolor. Det finns inga krav på skolmåltider i förskola, förskoleklass, fritidshemmet och frivilliga skolformer. Näringsriktiga skolmåltider ingår i Skolinspektionens tillsyn.

Tillsyn av näringsriktigheten i skolmaten

Skollagen innehåller ingen precisering av begreppet "näringsriktig". Regeringen har ansett att det inte är möjligt att närmare föreskriva i lagen vad skolmåltiderna ska innehålla och har i stället framhållit att de svenska näringsrekommendationerna (se nedan) bör vara en utgångspunkt vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid².

Tillsynen ska inriktas på huvudmannens egenkontroll

Enligt förarbetena till nya skollagen är skolmåltiden att betrakta som en del av utbildningen³. Det innebär att skollagens bestämmelser om systematiskt kvalitetsarbete⁴ även kan tillämpas när det gäller näringsriktiga skolmåltider. Skollagen ställer även krav på

¹ grundskolan 10 kap. 10 §, grundsärskolan 11 kap. 13 §, specialskolan 12 kap. 10 §, sameskolan 13 kap. 10 §

² prop. 2009/10:165, sid. 374

³ Se till exempel specialmotiveringen till entreprenadbestämmelserna i 23 kap. 1 §, där det konstateras att stödfunktioner som skolmåltider faller inom utbildningsbegreppet och kan läggas ut på entreprenad (prop. 2009/10:165, sid. 872).

⁴ 4 kap. 3 § skollagen

Informationsblad

2012-02-14

4 (5)

att det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras⁵. Det innebär att Skolinspektionen förväntar sig ett underlag för sin bedömning av om huvudmannen lever upp till bestämmelsen om näringsriktighet.

Det är också viktigt att rektor ser till att förutsättningarna för skolmåltiden är sådana att eleverna gärna äter maten, det kan handla om tidpunkt för måltiden och trivsel i matsalen.

Tillsynen inriktas på att kontrollera att huvudmännen, alltså kommunerna och de som driver fristående skolor, tar ansvar för att leva upp till lagens krav på näringsriktiga skolmåltider. Skolinspektionens krav i tillsynen innebär att det ska finnas ett fungerande system om att eleverna faktiskt erbjuds näringsriktiga skolmåltider. Skolinspektionen kan inte kräva att någon viss modell används.

Huvudmannen får utforma system och metoder för att säkerställa näringsriktighet

Att utforma system och metoder för att säkerställa näringsriktighet är ett ansvar för huvudmannen.

Livsmedelsverket, Folkhälsoinstitutet, olika intresseorganisationer och kommunerna är verksamma på skolmåltidsområdet, utifrån speciallagstiftning på livsmedelsområdet, med målsättningar som ligger i linje med skollagens krav. Deras uppdrag och ambitioner är dock mer omfattande och innefattar även aspekter som miljö och trivsel i skolmatsalen, vuxennärvaro, tidpunkter för måltider, avsaknad av onyttiga alternativ på skolan, livsmedelshantering, osv.

Skolinspektionens tillsynsansvar är avgränsat till just skollagens bestämmelse om att erbjuda näringsriktiga skolmåltider kostnadsfritt. Samtidigt ingår skolmiljön som helhet i Skolinspektionens tillsynsområde, och därför kan det i annat sammanhang vara aktuellt att granska också miljö- och trygghetsaspekter på den del av utbildningen som skolmåltiderna utgör⁶.

De svenska näringsrekommendationerna utgångspunkt för bedömningen

Bedömningsnormen för om skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider är uppfyllt bör vara de svenska näringsrekommendationerna, framtagna inom ramen för samarbete i Nordiska ministerrådet. De svenska näringsrekommendationerna finns på Livsmedelsverkets hemsida www.slv.se.

⁵ i 6 §

⁶ bl. a. 5 kap. 3 § skollagen

Regler för skolmåltider

Bestämmelser om kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider i de obligatoriska skolorn finns i skollagens skolformsvisa kapitel: grundskolan 10 kap. 10 §, grundskolan 11 kap. 13 §, specialskolan 12 kap. 10 § och sameskolan 13 kap. 10 §.

Skolmåltider behandlas i propositionen (2009/10:165) i den allmänna motiveringen på sid. 372-375 och i specialmotiveringen på sid. 731-732.